

VIKTIGA HÄNDELSE VID BURE INDUSTRIER ÅREN 1794-1992.

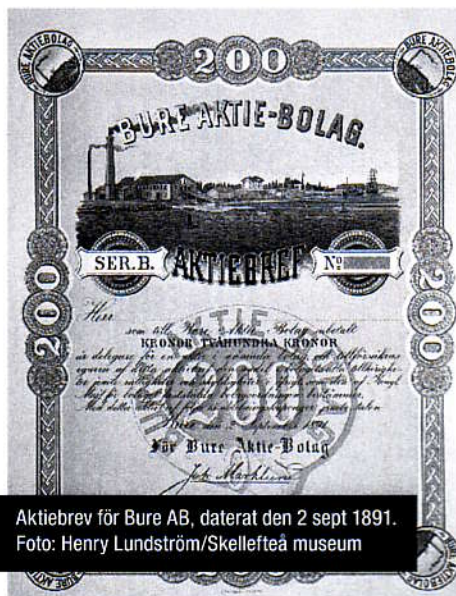
Sammanställda av Egil Sundman

-1700-

- 1794 Förberedelser påbörjas för anläggande av sågverk i Bureå. "Startmän" är Olov Tjärnström, Umeå, ägare av hemmanet Bureå nr 8, samt direktör Gustaf Fredrik Kramm.
- 1795 Kapten Johan Vikner, Härnösand övertar direktör Kramms andel.
25 augusti lämnade Konungens befallningshavare till stånd att bygga sågverk i Bureå.
- 1796 Tillståndet fastställdes av Kommerskollegium 22 mars 1796.
- 1797 Inspektor Anders Svedberg tillhandlar sig 1/3 av sågverket från Tjärnström och Vikner.
- 1799 Anders Svedberg säljer sin andel till brukspatron Gabriel Sundbaum, Härnösand, som blir ny chef. Svedberg flyttar till Sunnanå där han blir postmästare.
- 1806 Sågverkets ägare erhåller privilegium att på norra stranden av en holme i älven mitt emot sågen anlägga ett järnverk för förädling av tackjärn från Kopparbergs Bergslag. Anläggningen kom dock aldrig till stånd.

-1800-

- 18XX Jöns Marklund, Renbergsvattnet, anställs som bokhållare.
- 1809 Bureå och bolaget hemsöks av ryska soldater.
- 1823 Jöns Marklund övertar Vikners andel av sågverket.
- 1834 Brukspatron Sundbaum avlider en junidag. Begraven i Skellefteå.

Sundbaums ägarandel övergick till släktingar och ledningen övertogs av svägerskan Magdalena Lodin, bördig från Härnösand. Lodin, född 1771.
Hon var bosatt i Bureå sedan början av 1800-talet.
- 1842 Sågen, herrgården och övriga byggnader brinner ned den 2 september, troligen orsakat av gnistor från spånhögen, som hade självantänts.
- 1843 Nytt sågverk klart för produktion.
- 1846 Magdalena Lodin lämnar, vid en ålder av 75 år, befattningen som chef och flyttar till släktingar i Umeå.
Jöns Marklund blir chef. Sonen Johan 22 år inträder i verkets tjänst.
- 1846 Besluts att sågningen skall ske efter engelskt mått.
- 1848 Jöns Marklund avlider i december månad. Johan Marklund utses till ny chef, 24 år gammal.
- 1855 Herrgård med kontor återuppbyggs efter branden 1842.
- 1860 Hustrun till Jöns Marklund avlider. Sonen Johan ärver och blir bolagets störste delägare.
- 1869 Carl Erik Nordström anställs som bokhållare (senare förvaltare, disponent och vd).
- 1872 Sågens plank och bräder fraktades med häst ner till hamnen, som då låg vid Burefjärdens södra sida. Ortens hästägare "plågade vara ovilliga att utföra dessa tjänster", varför beslut fattades att bygga en järnväg från sågen ner till hamnen. Kostnadsberäknad till 25.000 kronor.
Vagnarna skulle dras av hästar. Detta beslut blev aldrig genomfört.
- 1873 Rörelsen ombildas till aktiebolag. Bure Aktiebolag bildas 7 mars. 720 aktier á 200 kronor utges. Johan Marklund tecknar 344 aktier = 47,7 %. Broder Fale blir ägare av 80 st. Tillsammans äger bröderna 58,8 %.

Besluts att inleda förhandlingar om försäljning av bolaget till England.

Aktiebrev för Bure AB, daterat den 2 sept 1891.
Foto: Henry Lundström/Skellefteå museum

- 1874 Nytt sågverk - ångsåg - bygges vid Snöderskaret vid Bureälvens utlopp. Kapacitet 10.000 stds, pris ca 80.000.
- Andersfors sågverk inköpes för 8.000 kronor. Betalades med nyutgivna B-aktier, med rätt till inlösen.
- 1875 Ångsågen klar för produktion.
- 1877 Renbergsvattnets såg inköpes för 6.400 kronor. Betalades som Andersfors.
- 1878 Beslöts att bygga en inspektors- eller kontorsbyggnad vid ångsågen ute på Klosterskåret. Billigt timmer inköpt på Sävenäs Aktiebolags konkurs-auktion.
- Bogserångare på 20 hk inköpes från Lidköpings Mek Werkstad. Pris 18.000 kronor. Båten fick namnet "Fale Bure".
- 1882 Johan Marklund kräver säkerhet från bolaget på sin fordran på kronor 366.520,72.
- 1884 Johan Marklunds ende son dog den 22 november, endast 29 år gammal, genom vådaskott under en harjakt på Vånöra utanför Bäckfjärden. Till sonens minne donerades pengar till flera fonder, bl a Patron Marklunds Frisång vid Skellefteå lasarett och till Barnkoloni i Burvik (klar först 1936).
- 1885 Beslöts att utvidga innehavet av skogshemman. Norska barkskeppet "Nordkap" förläste i Bureå hamn. Telefonlinje anläggs från Strömsholm till ångsågen. Bogserbåten "Fale Bure" inbytes hos W Lundbergs Mek Werkstad i Stockholm, som till den 1 maj 1886 skall leverera en ny starkare bogserbåt om 30 hk för en mellanavgift av 24.000 kronor.
- 1886 Stor brand vid Kolgården.
- 1887 Beslöts att vid ångsågen uppföra en byggnad av plank eller battensknubb indelad till handelsbod, kontor och rum för tullstationsföreståndaren.
- 1888 Bolaget anlägger telefonlinje till Skellefteå. J G A Sandberg väljes till vice ordförande. Åbacka byggs för dottern Idas räkning.
- 1891 Nyemission genomföres. Aktiekapitalet ökas till 533.400 kronor. Johan Marklund blir själv ägare till 2.228 aktier motsvarande 83,5 % av kapital och röster.
- Bolaget har förvärvat avsöndringen Kläppen nr 1 jämte därpå befintlig åbyggnad. Beslöts att den del av byggnaden, som icke förut är inredd, skulle inredas och "upplåtas till lokal åt härvarande Godtemplarloge så länge den befinnes uteslutande arbeta i samma gagneliga syfte som hittills, nämligen för bekämpande av superiet, vilket för bolaget såsom arbetsgivare är av synnerligen stort gagn". Kläppen blev senare tomt för Bureå kyrka.
- 1894 Bolaget är nu ägare av 47 hemman.
- 1895 Elbelysning installeras i ångsågen för att möjliggöra vintersågning.
- Kontrakt upprättas för bogsering av timmer från Seskarö till Bureå. Kontrakt upprättas även med järnvägsstyrelsen om timmertransport från Risån till Skellefteå älv.
- Umeå allmänna läroverk beviljas ett årligt bidrag på 200 kronor.
- 1896 Bolaget tecknar olycksfallsförsäkring.
- 1897 J G A Sandberg inköper från "Stockholmsutställningen" där befintlig paviljong och flyttar den till sin bostad Åbacka i Bureå. Paviljongen är sedan 1987 byggnadsminnesförklarad.
- 1898 Johan Marklund, född 1 januari 1824, avlider 7 februari 74 år gammal. Samma år avlider även fru Marklund. Makarna Marklunds aktier fördelas mellan fyra mågar, förvaltaren vid sågverket J G A Sandberg, byråchefen vid generaltullstyrelsen kommandören G Bergenstjärna, grosshandlaren J H Planthaber, Stockholm samt direktören och riddaren Joh. Rylander, Önnarp. J G A Sandberg inträder som ny verkställande direktör - lön 4.500 kronor. Vattensågen vid Strömsholm rivs. Bolagets telefonförbindelse med Skellefteå överläts till Telegrafstyrelsen.
- 1899 Disponent Sandberg avlider 9 april, 41 år gammal. Carl Erik Nordström anställd 1869 blir ny chef och vd. Kontoret flyttas till Klosterskåret.

Åbacka paviljong. I bildens mitt fru Sandberg, änka till disponent Sandberg, Bureå sågverk. Foto: Maja Åström/Skellefteå museum.

- 1900 Rättare anställes vid Strömsholms lantbruk, lön 1.300 kronor per år samt 3 l oskummad och 6 l skummad mjölk per dag. Procopée anställes som bokhållare - lön 600 kronor per år.
- 1901 Johan Brännström anställes som bokhållare - lön 700 kronor per år (vd:s lön 8.000).
El till kontor och disponentbostad installeras.
- 1903 Olycksfallsförsäkring upphör. Bolaget tog egen risk. Gåva till IOGT kronor 200.
- 1904 Bolaget bygger ny skola i Bureå.
- 1905 Medaljutdelning vid Strömsholm till företagets veteraner.

- 1910 Direktör Charles Ekström blir ny vd 9 maj - årslön 20.000 - Även han bor kvar i Stockholm.
- 1911 Nytt "högmodernt" sågverk (nr 4) tages i drift. Protester från aktieägare (Sävenäs) beträffande bolagets höga omkostnader, särskilt riktat mot vd:s lön, då arbetet huvudsakligen sköttes av disponenten. Vd avskedar disponent Friman påföljande dag.
- 1912 Grosshandlarna Hans och Peter Krag, Oslo, inträder som huvudägare för Bure Aktiebolag den 15 november. M Giesholt blev vd och Lars Landmark skogschef, båda med en årslön av 12.000 kronor. Bure Arbetarkår bildas som en lokal intresseförening.

Bure ångsågverk uppfört 1875.
Okänd fotograf/Skellefteå museum.

- 1906 Sulfitfabrik anlägges i Örviken, Öhrvikens AB blev dotterbolag till Bure AB.
El levereras från Skellefteå stads nyuppförda kraftverk vid Finnfors. Köp av timmer från Finland.
- 1907 Ida Sandberg säljer Bureaktier till Sävenäs AB. Disponent Nordström - årslön 10.000 - avgår den 29 juni. Senare revisor åren 1916-1938. Ny vd med en årslön av 20.000 kronor blir J H Planthaber, Stockholm (se 1898). Han flyttade ej till Bureå. Till platschef i Bureå anställdes disponent K E Friman från Piteå (född 13 april 1875) med en årslön av 14.000 kronor, fri bostad, 1 % av nettovinsten samt 10 l mjölk dagligen. Installation av elbelysning till brädgården och kolgården. Inköp av huggmaskin för sågverksavfall. Flisen levererades med lastbil till Örviken. Bure Fristående arbetarförening bildas den 25 april.
- 1909 Konsul C H Herrlin och Direktör Charles Ekström inträder som delägare i Bure Aktiebolag. Säljare är Johan Marklunds arvingar. Avdelning 238 av Sågverksindustriarbetarförbundet bildas i Bureå i slutet av mars. Krossas dock i efterdyningarna av storstrejken senare samma år.

- 1913 13.227 stds trävaror producerades (ca 60.000 m2) Fredrik Sverdrup blev disponent och platschef i Örviken.
- 1915 Åbacka och Farsgårdan inköps av Bureå kommun för 18.000 kronor.
- 1917 Bolaget skänker tomt till planerad kyrka i Bureå. Bureå sjukstuga klar att tas i bruk. Västerbottens Landsting övertar verksamheten 1923. Från 6 oktober utses Tryggve Backevold till ny vd - årslön 15.000, från 1918 18.000. Avgår 15 januari 1920.
- 1918 Den 7 april nybildas avd. 238 av Sågverksindustriarbetar-förbundet i Bureå med från starten endast 23 medlemmar.
- 1920 Fors AB i Köpmanholmen, ägare av Sävenäs Nya AB och minoritetsägare i Öhrviken AB, övertar samtliga aktier i Bure AB och ändrar bolagets namn till SAL-Aktiebolaget. Därefter likvideras bolaget och tillgångarna utdelas till ägarerna. Aktierna i Öhrviken AB och drygt 2/3 av skogsinnehavet, som uppgick till 108.868 tunnland, övergår till Fors-koncernen.

1920	Nytt bolag bildas med namnet Bure Aktiebolag. Aktiekapital 1.800.000. Det nya bolaget övertar sågverket i Bureå samt ca 31.000 tunnland skogsmark. Lars Landmark tecknar 691 aktier eller 38,4 %. Ökas senare till 46,22 %. Fredrik Sverdrup utsågs till ordförande, Lars Landmark vice ordförande och skogschef, Johan Brännström disponent och ansvarig chef.	1952	Inflyttning till nytt huvudkontor under mars månad, nuvarande Bure Arkiv.
1921	Strejk för att undvika lönesänkningar. Likaså året därpå.	1954	Brand vid virkestorken den 31 december.
1926	Problem med avsättning av sulfited, som tidigare levererats till Örviken. Därför beslöts om investering av nytt träsliperi under förutsättning att Skellefteå stad bygger nytt kraftverk. Upprättas ett 20-årigt elavtal.	1958	Simon Carlsson anställdes 1 september som överingenjör och chef för träsliperiet. Avgår med pension 1969.
1928	Träsliperiet startar produktionen.	1961	Lars Landmark död.
1930	Medelproduktionen för år 1928/29 av sågade trävaror uppgick till 16.600 stds.	1965	Genom köpeavtal 25 november köper Mo och Domsjö AB samtliga aktier i Bure Aktiebolag.
1931	Avdelning 169 av Pappersindustriarbetarförbundet bildas vid sliperiet.	1968	K G Andersson avgår som vd 31 mars. Ny vd blir Bengt Lyberg, vd för Mo och Domsjö AB. Platschef blir Joh:s Larson från Örnsköldsvik.
1932	Långvarig strejk inom pappersmasseindustrin inkl. träsliperiet i Bureå.	1970	Mo och Domsjö:s styrelse beslutar den 29 september att Bure sågverk skall avvecklas inom en treårs period. 186 personer berörs.
1933	Hyvleri och lådfabrik brinner ner 28 mars.	1972	Genom att investera 1 milj. kronor i Sinus AB (1/3 av aktiekapitalet. Aktierna överläts till personalen i det nya företaget) kunde erättningsindustrin och därmed nedläggningen påskyndas. Sista stocken sågade 17 mars kl 14.30.
1936	Hela brädgården brinner ner den 6 juni med 8.369 stds trävaror. Lars Landmark utnämndes till vd. Bureå kommuns högsta invånarantal 6.265 personer. (2006 var det 4 444 inv.)	1976	Bure Aktiebolag fusionerades med moderbolaget, gällande från 1 januari. Ett nytt "skrivbordsbolag" bildades för att skydda namnet Bure Aktiebolag.
1941	Disponent Johan Brännström avlider. Hyvleri och lådfabrik brinner ner den 2 mars. Lilla torken brinner den 25 september. Efter branden ombyggdes lokalerna till garage, el-, snickeri- och fordonsverkstad.	1977	Ny platschef Harald Wikström (tidigare överingenjör).
1945	Martin Söderlind anställs som disponent och försäljningschef. Avgår september 1949.	1986	Ny platschef Ralf Wallin
1946	Bolaget 150-årsjubilerar. Medaljutdelning i Bureå Kyrka. Bolaget skänker tomt till Bureåns nya kommunalhus.	1989	Stora virkesmagasinet rives efter snöras.
1949	Sågverket brinner ner natten mot den 1 februari. Påföljande dag tas beslut om uppbyggnad av ett nytt modernt sågverk med tre timmertagande ramar.	1990	45 milj kronor investeras i Bure Träsliperi. En av de största investeringarna i fabriken historia. Hela vedhanteringen automatiseras och ny barktrumma installeras. Ny platschef Gunnar Fransson.
1950	Lars Landmark avgår som vd och K G Andersson, Umeå tillträder.	1991	Fredagen den 13 december offentliggjordes att MoDo beslutat avveckla Bure Träsliperi under 1992. 145 anställda berörs.
1951	Nya sågverket klart för produktion. Bolaget betalar 90.000 kronor motsvarande 50 % av kostnaden för byggande av pensionärshem nr 2 i Bureå. Huset omfattar åtta pensionärslägenheter. Villkor för bidraget var att "före detta anställda vid bolaget få förhandsrätt att hyra halva antalet lägenheter i hemmet". Antogs av Bure kommun 22/12-51.	1992	Efter 65 års produktion tillverkades sista balen vid Bure Träsliperi den 18 juni. En 196-årig industriepok upphörde.
		1993	Två förrådsbyggnader vid Ångbåtskajen överlämnas som gåva till Skellefteå museum.